

תורת עציון

פשטות מתחדשים
בפרשיות השבוע
ויקרא

תוכן העניינים

11 בפתח הספר

פרשת ויקרא

19 קרבנות הנדבה / הרב מרדכי סבתו
27 קרבן המנחה / הרב יונתן גרוסמן
33 הקטרה / הרב עזרא ביק
39 שאור, דבש והמזבח / הרב חנוך וקסמן
47 קרבן עולה ויורד / הרב אמנון בזק
51 מבנה ספר ויקרא וחלוקתו / הרב תמיר גרנות

פרשת צו

63 פרשת צו – מבט חדש על הקרבנות / הרב מרדכי סבתו
69 בין ויקרא לצו / הרב מאיר שפיגלמן
77 זמן אכילת השלמים / הרב יונתן גרוסמן
83 כוהנים ובני אהרן / הרב יאיר קאהן
91 תורות הקרבנות / הרב יהודה ראק

פרשת שמיני

103..... היום השמיני וחטא נדב ואביהוא / הרב יונתן גרוסמן
109..... "איש מחתתו": מות נדב ואביהוא / הרב חנוך וקסמן
117..... "דרוש דרש" / הרב עזרא ביק
125..... חטא נדב ואביהוא ופרשת איסורי האכילה / הרב אמנון בזק
133..... הטמא והטהור, הנאכל ואשר לא יאכל / הרב אלחנן סמט

פרשת תזריע

145..... טומאת יולדת וקרבה / הרבנית שרון רימון
153..... איסורי הטומאה בתורה / הרב יהודה ראק

- 163..... מהות הטומאה בפרשיות ספר ויקרא / הרב אברהם וולפיש
- 169..... מסר פרשיות הטומאה / הרב יאיר קאהן

פרשת מצורע

- 179..... אדם המתאבל על עצמו / הרב יונתן גרוסמן
- 185..... האדם, הבגד והבית / הרב אמנון בזק
 "קווצותיו תלתלים שחורות כעורב" – טעמי טומאת הצרעת
- 191..... ושאר טומאות / הרב אלחנן סמט

פרשת אחרי מות

- 207..... מיתת בני אהרן ופרשת עבודת יום הכיפורים / הרב יאיר קאהן
- 213..... בגדי הלבן בעבודת יום הכיפורים / הרב יונתן גרוסמן
- 219..... היום השמיני ויום הכיפורים / הרב יואל בן-נון
- 233..... איסורי העריות / הרב מאיר שפיגלמן
- 239..... איסורי הדם בספר ויקרא / הרב תמיר גרנות

פרשת קדושים

- 251..... "דבר אל כל עדת בני ישראל קדושים תהיו" / הרב יאיר קאהן
- 259..... חוקת הקודש / הרב עזרא ביק
- 265..... ערלה ו'ראשית' / הרבנית שרון רימון
- 273..... פרשת העריות הכפולה / הרב אמנון בזק

פרשת אמור

- 279..... חמץ ומצה בפסח, בשבועות ובקרבנות הלחם / הרב יואל בן-נון
- 291..... "מועדי ה' מקראי קודש" / הרב ברוך גיגי
- 297..... בכל מושבותיכם / הרב תמיר גרנות
- 307..... פרשת המקלל / הרב אמנון בזק
- 313..... דיני נזיקין שבסוף פרשת אמור / הרב משה ליכטנשטיין

פרשת בהר

- 319.....מיקומה של פרשת בהר / הרב מנחם ליבטאג
- 327.....שבת ומשכן: זמן קדוש ומקום קדוש / הרב חנוך וקסמן
- 335.....ברית בחוקותי ומצוות השמיטה / הרב יונתן גרוסמן
- 341.....מניין השבע / הרב מאיר שפיגלמן
- 345....."וישבתם לבטח בארצכם" / הרב יאיר קאהן

פרשת בחוקותי

- 353.....שני הדיבורים בפרשות בהר ובחוקותי / הרב יהודה ראק
- 363....."ושכנתי בתוכם" / הרב תמיר גרנות
- 373.....ערכי האדם / הרב אמנון בזק
- 379.....אדם כי יקריב – איש כי יפליא / הרב איתמר אלדר

פרשת ויקרא

קרבנות הנדבה

הרב מרדכי סבתו

א. בין שמות לויקרא

בתחילת פירושו לספר ויקרא כותב הרשב"ם: "ויקרא אל משה – לפי שכתב למעלה בסוף הספר 'ולא יכול משה לבא אל אהל מועד וגו'" (שמות מ לה), לכך קראהו הקב"ה מתוך אהל מועד". בכך ביקש הרשב"ם לבאר את לשון הקריאה בתחילת הספר, לשון שאינה מצויה בדברות האחרות למשה. הרשב"ם מתייחס לפסוקים שבסוף ספר שמות ובתחילת ספר ויקרא:

וַיִּכַּס הָעֶנָן אֶת אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּכְבֹּד ה' מְלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן. וְלֹא יָכֹל מֹשֶׁה לְבֹא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד כִּי שָׁכַן עָלָיו הָעֶנָן וַיִּכְבֹּד ה' מְלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן (שמות מ לד-לה).
וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר (ויקרא א א).

להסבר זה הוסיף הרמב"ן (א א) הקבלה מסוף פרשת תרומה (שמות כד טז): "וַיִּשְׁכַּן כְּבוֹד ה' עַל הַר סִינַי וַיִּכְסֶהוּ הָעֶנָן שְׁשֵׁת יָמִים וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִתּוֹךְ הָעֶנָן", וכתב: "בעבור שלא היה משה יכול לבא אל אהל מועד, להיותו נגש אל המקום אשר שם האלהים, רק בקריאה שיקרא אותו. שכבר נאמר למשה 'ודברתי אתך מעל הכפורת אשר אועד לך שמה'".

השראת השכינה באוהל מועד יצרה כביכול סתירה. מחד, משה צריך להיכנס לאוהל, מקום השראת השכינה, כדי לקבל את הדברות; מאידך, הוא אינו יכול להיכנס לשם מאותה סיבה עצמה של השראת שכינה. פתרון 'סתירה' זו הוא בקריאה שקורא ה' למשה ומתיר לו את הכניסה לאוהל.

ואולם הפסוק בשמות מ'לה, שאותו ציטט הרשב"ם, איננו מסיים את ספר שמות. לאחריו באים עוד שלושה פסוקים, לו-לח, המתארים את הקשר בין הענן שעל המשכן לבין מסעי בני ישראל. פסוקים אלו מזכירים את האמור במדבר ט, כפי שיודגם בטבלה הבאה:

שמות מ לו-לח

וּבַהֲעֲלוֹת הָעֲנָן מֵעַל הַמִּשְׁכָּן יִסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכָל מַסְעֵיהֶם. וְאִם לֹא יַעֲלֶה הָעֲנָן וְלֹא יִסְעוּ עַד יוֹם הָעֲלֹתוֹ. כִּי עֲנַן ה' עַל הַמִּשְׁכָּן יוֹמָם וְאִשׁ תִּהְיֶה לִּילָה בּוֹ לְעֵינֵי כָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּכָל מַסְעֵיהֶם.

במדבר פרק ט

וּבַיּוֹם הַקָּיָם אֶת הַמִּשְׁכָּן כִּסָּה הָעֲנָן אֶת הַמִּשְׁכָּן לְאַהֲלֵי הָעֵדוּת וּבָעֶרֶב יִהְיֶה עַל הַמִּשְׁכָּן כְּמֵרְאָה אִשׁ עַד בֹּקֶר. כֵּן יִהְיֶה תָּמִיד הָעֲנָן יִכְסֶּנּוּ וּמֵרְאָה אִשׁ לַיְלָה. וּלְפִי הָעֲלוֹת הָעֲנָן מֵעַל הָאֹהֶל וְאַחֲרָיָה כֵּן יִסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וּבִמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן שֵׁם הָעֲנָן שֵׁם יַחֲנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל. עַל פִּי ה' יִסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל פִּי ה' יַחֲנוּ כָּל יְמֵי אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן הָעֲנָן עַל הַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ. וּבַהֲאָרִיךְ הָעֲנָן עַל הַמִּשְׁכָּן יָמִים רַבִּים וְשָׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מִשְׁמֶרֶת ה' וְלֹא יִסְעוּ. וַיֵּשׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה הָעֲנָן יָמִים מְסֹפֵר עַל הַמִּשְׁכָּן עַל פִּי ה' יַחֲנוּ וְעַל פִּי ה' יִסְעוּ. וַיֵּשׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה הָעֲנָן מְעֹרֵב עַד בֹּקֶר וְנִעְלָה הָעֲנָן בְּבֹקֶר וְנִסְעוּ אוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה וְנִעְלָה הָעֲנָן וְנִסְעוּ. אוֹ יָמִים אוֹ חֲדָשׁ אוֹ יָמִים בְּהֲאָרִיךְ הָעֲנָן עַל הַמִּשְׁכָּן לִשְׁכֹּן עֲלֵיו יַחֲנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִסְעוּ וּבַהֲעֲלֹתוֹ יִסְעוּ. עַל פִּי ה' יַחֲנוּ וְעַל פִּי ה' יִסְעוּ אֶת מִשְׁמֶרֶת ה' שָׁמְרוּ עַל פִּי ה' בְּיַד מֹשֶׁה.

הווי אומר, חמשת הפסוקים המסיימים את ספר שמות ומתארים את השראת כבוד ה' על המשכן, נחלקים לשתי פסקאות. האחת מתארת את השלכת השראת השכינה על יכולתו של משה להיכנס למשכן (לד-לה), והשנייה מתארת את השלכת השראת השכינה על מסעי בני ישראל (לו-לח). המשכה של הפסקה הראשונה, כפי שביארו הרשב"ם והרמב"ן, הוא בספר ויקרא, ואילו המשכה של הפסקה השנייה – בספר במדבר. הקשר בין הענן לבין מסעי בני ישראל המוזכר בסוף ספר שמות מפורט בפירוט רב בספר במדבר, והדבר בא לידי ביטוי גם בחזרה על הפועל 'יסעו' בכל אחד

ויקרא: קרבנות הנדבה

מהפסוקים יז-כג. מסתבר גם שכל הפרקים שקדמו לפסוקים אלו בספר במדבר לא באו אלא כהכנה לסיפור מסעי בני ישראל. תיאור המפקד, תיאור הדגלים ומקום חניית בני ישראל סביב למשכן, הם חלק מתיאור מסעי בני ישראל, שהרי 'כאשר יחנו כן יסעו'.

באופן כללי ניתן לומר שספר ויקרא הוא ספר הדברות, וספר במדבר הוא ספר המסעות. שני ספרים אלו הם אפוא שני המשכים לפסוקי הסיום של ספר שמות בפרט, ולספר שמות בכלל. על פי דרכנו למדנו שהדברות אל משה ומסעי בני ישראל הם שני ביטויים להשראת שכנת ה' בתוך בני ישראל. הראשון מבטא את הקשר בין ה' לבין עמו בהתוועדות עם משה ומסירת מצוות ה' לעמו באמצעותו, והשני מבטא קשר זה בהנהגת ה' את עמו במדבר באופן ישיר, כמלך ההולך לפני מחנהו.

ב. קרבנות הנדבה

שבעת הפרקים הראשונים של ספר ויקרא עוסקים בסוגי הקרבנות השונים ובהלכותיהם. חטיבה זו נחלקת לשני חלקים: א-ה, ו-ז. בכל אחד משני חלקים אלו דנה התורה באותם קרבנות: עולה, מנחה, שלמים, חטאת ואשם, אם כי בסדר שונה. טעם הכפילות וסיבת שינוי הסדר טעונים הסבר, אך לא נעמוד על כך כאן, אלא נעמוד על טיבם של קרבנות הנדבה ועל היחס ביניהם.

שלושה קרבנות נדבה: עולה, מנחה, וזבח שלמים, מתוארים בשלושת הפרקים הראשונים של הפרשה, פרק לכל קרבן. קרבנות אלו מתוארים כשלוש אפשרויות העומדות בפני האדם המבקש להקריב קרבן בנדבה, והכול נמשך אל הדיבור הראשון, "אדם כי יקריב מכם קרבן לה'". הבחירה להקריב קרבן נתונה אפוא לאדם, והתורה רק מסדירה את דרך ההקרבה. מסתבר כי כשם שההחלטה על עצם הבאת הקרבן נעשתה על ידי האדם, מתוך רצון לבטא את רגשותיו ואת יחסו לה', כך גם בחירת סוג הקרבן נתונה למקריב, והיא אמורה לבטא את תחושתו המדויקת של המקריב כלפי ה'. התורה אינה מחדשת את מושג הקרבן או את סוגי הקרבנות, התורה רק מסדירה את דרך הקרבת הקרבנות ואת הלכותיהם. שומה עלינו לברר אפוא מה מבטא כל קרבן ומה היחס בין הקרבנות השונים.

נציג תחילה את לשונות הפתיחה של כל אחד מהקרבנות:

אָדָם פִּי יִקְרִיב מִכֶּם קֶרְבָּן לַיהוָה מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן תִּקְרִיבוּ אֶת קֶרְבָּנְכֶם (א ב):

- א. אם עלה קרבנו... (א ג)
 ב. ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה'... (ב א)
 ג. ואם זבח שלמים קרבנו (ג א)

מהקבלת הלשונות ברור שקרבן השלמים הוא בן זוגו של קרבן העולה, וכבר רמז לכך הרשב"ם בפירושו לפרק א פסוק ג: "אם עולה – ולפנינו מפרש ואם זבח שלמים". יתר על כן, מלשון התורה ביחס לקרבן המנחה נראה שקרבן זה אינו מוצג כפרט של הכלל הראשון "אדם כי יקריב מכם קרבן לה'" (ב ב), אלא ככלל בפני עצמו, המקביל לכלל הראשון. תדע שכן, שהרי קרבן זה אינו מן הבהמה כפי שנוכר בכלל הראשון. לפנינו אם כן שני כללים. כלל ראשי: "אדם כי יקריב מכם קרבן לה'", הכולל בתוכו שני פרטים: 1. "אם עולה קרבנו". 2. "ואם זבח שלמים קרבנו". לצדו של כלל זה מובא כלל שני: "ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה'". הראשון עוסק בקרבן מן החי, והשני – בקרבן מן הצומח. מהו היחס בין שני הכללים, ומדוע חוצץ הכלל השני בין שני הפרטים של הכלל הראשון?

מסתבר שקרבן מן החי מבטא את הכרת האדם בשלטון ה' על החיים, ואילו קרבן המנחה מבטא את הכרת האדם בשלטון ה' על המזון-הצומח, המקיים את החיים. באמצעות שתי הכרות אלו מבטא האדם את אמונתו בה' כבורא החיים ומקיימם בכל שעה. הוא שאמר דוד: "מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית... כלם אליך ישברון לתת אכלם בעתו" (תהלים קד כד-כז). המשפט הראשון מסכם את התפעלותו של דוד מעצם הבריאה, והמשפט השני פותח את תיאור התלות של הברואים ברצון ה'. הבחנה זו יכולה להסביר מדוע בקרבן המנחה שינתה התורה בלשונה ונקטה לשון 'נפש'. כבר העיר ראב"ע (בפירושו לדברים ו ה) שהנפש מסמלת את הכוח המתאווה, כמו "כי תאוה נפשך לאכל בשר" (דברים יב כ) וכן "ואכלת ענבים פנפושך שבעך" (שם כג כה) ועוד. ראוי אפוא לנפש, המבטאת את יצר הקיום, להקריב את קרבן המנחה.

רעיון זה מבחיר גם את קביעת התורה ששיעור המנחה יהיה עשירית האיפה (ה יא), שהרי "והעמר עשירית האיפה הוא" (שמות טז לו), והעומר הוא מנת מאכלו של אדם ליום. הקרבת שיעור זה כמנחה מבטאת אפוא יפה את הכרת האדם בשלטון ה' על המאכל המקיים את החיים.

ראוי לציין שבניגוד לקרבן המנחה המרמז בשמו על תוכנו, קרבן מן החי לא נקרא אלא קרבן סתם – 'אדם כי יקריב מכם קרבן לה'. נראה שבכך רצתה התורה לרמוז לנו שסתם קרבן הוא מן החי. רוצה לומר, ההכרה הבסיסית היא בשלטון ה' על

ויקרא: קרבנות הנדבה

החיים הנגזרת מהאמונה בה' כבורא העולם. רק על גביה נבנית ההכרה בה' כמקיים את החיים בכל שעה – ה' כמשגיח.

כדי להבין מדוע חוצץ הכלל השני בין שני הפרטים של הכלל הראשון צריכים אנו לברר קודם את היחס בין קרבן העולה לקרבן השלמים.

רמז ראשון להבדל בין שני קרבנות אלו מצוי בשמם. 'עולה' לעומת 'זבח שלמים'. עולה נקראת, כנראה, על שם פעולת עליית הקרבן כלפי מעלה, ופרט זה מודגש בכך שבקרבן זה הכול עולה כליל על המזבח. מאידך, הצמדת המונח 'זבח' לקרבן השלמים מלמדת, כנראה, על היות הקרבן סעודת קודש שבה אוכל המקריב מקרבן המוקרב לפני ה'. אמנם הוראתו הראשונית של הפועל 'זבח' היא 'שחט' (וכך הוא גם בערבית), ואולם השם 'זבח' נתייחד במקרא במקומות רבים לסעודת קודש (למשל שמ"א ט יב-יג; שמ"א כ ו; ועוד הרבה). נמצא כי הדגש בקרבן העולה הוא על עצם ההקרבה והנתינה לה', ואילו בקרבן השלמים הדגש הוא על האכילה משולחן גבוה. העובדה שאין התורה מתייחסת בפרק ג כלל לחלקו ולאכילתו של המקריב, נובעת כנראה מכך שעצם הגדרת הקרבן כ'זבח' מלמדת על היותו קרבן אכילה. אין לתורה אלא לפרט כיצד יוקרב הקרבן, ומכאן ואילך מבין המקריב שהוא מוזמן לאכול מקרבנו כאוכל משולחן גבוה. על חלקם של הכוהנים ידובר רק בפרשת צו. רמז נוסף להבדל בין שני קרבנות אלו מצוי בלשון התורה בקרבן העולה, שם נאמר: "וְנִרְצָה לוֹ לְכֹפֵר עָלָיו", בעוד שבקרבן השלמים נעדרת כליל לשון כפרה. נראה אפוא כי קרבן העולה, אף שהוא קרבן נדבה שאין האדם מחויב בהבאתו, בא כדי לכפר על פגם כל שהוא. בדברי רבותינו ובמפרשים אנו מוצאים דעות שונות בשאלת החטא שעליו מכפר קרבן העולה. ואולם, על פי פשוטו נראה כי אין צורך לקבוע חטא מסוים. קרבן העולה אינו מכפר על החטא אלא על האדם. אדם המרגיש ריחוק מה', אם מחמת חטא מסוים שחטא ואם מחמת תחושתו שהוא איננו ממלא את חובתו על הצד הטוב ביותר, ואולי אף מעצם עובדת היותו שוכן בתי חומר אשר בעפר יסודם, אדם זה מבקש להביא קרבן עולה כדי לכפר על עצמו ולהשיב מעליו את חמת ה'.

נמצא שקרבן העולה מבטא את תחושת היראה של האדם והרגשת ריחוקו מה'. קרבן השלמים לעומתו מתקשר עם מושג השמחה – "וְזִבְחֶתָּ שְׁלָמִים וְאֶכְלָתָּ שֶׁם וְשִׂמְחָתָּ לְפָנַי ה' אֱלֹהֶיךָ" (דברים כז ז). עצם העובדה שהאדם מרגיש יכולת להביא קרבן שלמים ולאכול לפני ה' משולחן גבוה מלמדת על הרגשת קרבה, ומבטאת את תחושת האהבה שבין ה' לברואיו. העולה מבטאת אפוא את מידת היראה שבין האדם לה', ואילו זבח השלמים מבטא את מידת האהבה שבין האדם לה'. שתי דרישות אלו, "אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ תִירָא" (דברים ו יג) ו"וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ" (שם ו ה), הן תמצית

דרישת התורה מהאדם, וכבר אמרו חכמים: "כת' ואהבת את ה' אלהיך וכת' את ה' אלהיך תירא, עשה מאהבה עשה מיראה. שאם באתה לשנוא דע שאתה אוהב ואין אוהב נעשה שונא; עשה מיראה שאם באת לבעוט דע שאתה ירא ואין ירא בועוט" (מדרש תנאים לדברים ו ה).

מסתבר שמשום כך קודמת לעולם העולה לשלמים, כשם שמידת היראה קודמת למידת האהבה. ואף התורה לא כתבה את דרישתה "וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ" אלא לאחר שדרשה "וְיִרְאַתָּ מֵאֱלֹהֶיךָ" (ויקרא יט יד). ייתכן כי זו גם הסיבה לדעתו של האומר "בני נח לא הקריבו שלמים" (למשל בראשית רבה פרשה כב). בני נח יכולים להגיע למידת היראה – "כִּי מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ וְעַד מְבֹאוֹ גְדוֹל שָׁמַי בְּגוֹיִם וּבְכָל מְקוֹם מְקַטֵּר מְגַשׁ לְשָׁמַי וּמִנְחָה טְהוֹרָה פִּי גְדוֹל שָׁמַי בְּגוֹיִם" (מלאכי א יא) – אבל אינם מסוגלים להתרומם למידת אהבת ה'.

על פי הדברים האלה נוכל לבאר מדוע חוצץ קרבן המנחה בין העולה לשלמים (על פי דרכו של רד"צ הופמן בפירושו לויקרא, עיי"ש). נראה כי קרבן המנחה אף הוא מבטא את מידת היראה. תדע שכן, שהרי המקריב אינו מקבל כל חלק מן הקרבן. ואף שרק הקומץ עולה כליל והשאר נאכל לכוהנים, מכל מקום מבחינת המקריב אין מקום לדבר על אכילה משולחן גבוה. ולא עוד, אלא שניתן להוכיח שאכילת הכוהנים את שיירי המנחה נחשבת כאכילת מזבח (להבדיל מאכילת הכוהנים את בשר החטאת והאשם). דבר זה אנו למדים ממנחת כהן שעליה נאמר "וְכָל מִנְחַת פֶּהוּן פְּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכַל" (ו טז). בניגוד לחטאת פנימית שבשרה שאסור באכילה נשרף מחוץ למחנה כדִּין נותר, מוקטרת מנחת כוהן, האסורה באכילה לכוהנים, כולה על המזבח. למדנו מכאן שקרבן המנחה ראוי הוא למזבח אלא שניתן לכוהנים, וכאשר הם אינם יכולים לאוכלו חוזר הוא לדינו. אפשר שזו הסיבה שהתורה הזכירה כבר בפרשת ויקרא את חלק הכוהנים במנחה בניגוד לשאר הקרבנות, וזאת מפני שאכילתם היא בבחינת אכילת מזבח. ייתכן גם כי זו הסיבה שגם שיירי המנחה אסור שייאפו חמץ (ו י), אף שעיקר איסור החמץ חל על העולה על המזבח כדברי הכתוב: "קֶרֶבֶן רֵאשִׁית תִּקְרְיֻבוּ אִתֶּם לֵה' וְאֵל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יֵעָלוּ לְרִיחַ נִיחַח" (ב יב), וזאת משום שמעיקר הדין היו צריכים גם השיירים לעלות על המזבח. דמיון זה בין המנחה לעולה מתבטא גם בכך שהמנחה נזכרת במקרא תדיר כבת זוגה של העולה ולא של השלמים (למשל שמות ל ט; ויקרא ט טז-יז, ועוד).

מדוע אם כן נאכלים שיירי המנחה על ידי הכוהנים, ואינם עולים כליל כבעולה? נראה שבכך מבטאת התורה את ההבדל שבין ההכרה בה' כיוצר החיים, לבין ההכרה בה' כמקיים את החיים. יצירת החיים שייכת כולה לה' ואין לשתף בה כל

ויקרא: קרבנות הנדבה

גורם אחר, ואפילו לא את הכוהנים משרתי ה'. שכן שלושה מפתחות – לידה, תחיית המתים וירידת גשמים – שעניין כולם הבאת חיים לעולם, לא נמסרו לשליח. ואולם בקיומם של החיים נתן ה' גם לכוהנים חלק. הם המברכים את בני ישראל והם השמים את שם ה' על בני ישראל, ודרכם ומכוחם מברך ה' את ישראל.

כללו של דבר, קרבן המנחה נכתב ככלל לעצמו כיוון שהוא מבטא את הכרת האדם בשלטון ה' על הכוח המקיים את החיים, בניגוד לקרבן מן החי המבטא את שלטון ה' על יצירת החיים עצמם. ואולם התורה כתבה אותו בסמוך לקרבן העולה כדי ללמדנו שהמידה שמתבטאת בו היא אותה מידה המתבטאת בקרבן העולה – מידת היראה, בניגוד לקרבן השלמים המבטא את מידת האהבה.

נמצאת אומר ששלושת קרבנות הנדבה מבטאים את מכלול תחושותיו הבסיסיות של האדם העומד לפני אלוהיו, בבחינת שתיים שהן ארבע: יראת האדם מה' באמצעות העולה והמנחה, ואהבת האדם לאלוהיו באמצעות זבח השלמים; הכרת ה' כבעליהם של החיים בבחינת "כולם בחכמה עשית" – באמצעות העולה והשלמים, והכרת האדם בה' כמקיים את החיים בבחינת "כולם אליך ישברון" – באמצעות קרבן המנחה.